

אַלױעלטלעכע דעקלאַראַציע פֿון מענטשנרעכט

טעגעהויסן און פּראָקלאַמירט ווי רעזאָלוציע A 217 (3) פֿון דער אָלגעמיינער פֿאָראַמלונג פֿון די פֿאָראייניקטע פֿעלקער, 10 דעצעמבער, 1948

הקדמה

היות־זי דער סאָמער ברונט פֿון פֿרוהײט, יִשׂרָאֵל, און שלום אויף דער גאָרער וועלט באַשטייט פֿון אָנערקענען דעם חֻכִּין כָּבֹד און די גלזכע און נײַט־אײַבערטראַגלעכע רעכט פֿון אַלע מיטגלידער פֿון דער מענטששער משפּחה

, היות־זי אינגאָרין און ביטול צו די מענטשנרעכט האָבן גורם געווען באַרבאַרישע אַקטן װאָס האָבן אָנגעװאָרפֿן אַ בריזל אויף אַלע מענטשן, און היות־זי די העכסטע האָפֿנונג פֿון די אומות העולם איז אַז די צוט זאָל אָנקומען װען מענטשן זאָלן געניסן פֿון פֿרוהײט, אי פֿון רעדן אי פֿון גלזבן, און קיינער זאָל נײַט לזון פֿון קיין מורא אָדער נײַט

, היות־זי געװען און יִשׂרָאֵל מוזן פֿאַרטידיקן מענטשנרעכט, טאָמער מען װעט זיך אין נײַט געמען רעבעלירן קעגן טיראניע און באַדייקונג,

, היות־זי דערמוסיקן די אַנטװיקלונג פֿון פֿרזנטלעכע באַצײונגען צווישן לענדער איז אַן עיקר,

, היות־זי די פֿעלקער פֿון די פֿאָראייניקטע פֿעלקער האָבן אין זיער שטאַרטער אונטערגעשטריכט זיער גלזבן אין גרונטלעכע מענטשנרעכט, אין דעם כָּבֹד און װערט פֿון יעדן מענטש, און אין די גלזכע רעכט פֿון מענער און פֿרויען, און היות־זי האָבן באַשלאָסן דערמוסיקן געװעלשאַפֿטלעכע פּראָגרעס און בעסערע לעבנס־שטייגערס

, היות־זי די פֿעלקער מיטגלידער האָבן געטאָן אַ נדר מיטצואַרבעטן מיט די פֿאָראייניקטע פֿעלקער און װסטער צו דערמוסיקן אַלױעלטלעכע דרך־אײַרין און אָפּהײַטן װענטשנרעכט און גרונטלעכע פֿרוהײט

, היות־זי אַלע דאָרפֿן פֿאַרשטין דיִג רעכט און פֿרוהײטן כדי דער נדר זאָל מקוים װערן

אָט דערפֿאַר

פּראָקלאַמירט די אָלגעמײנע פֿאָראַמלונג

אָצײע, און װעט זיך מױען, דורך לערנען און דערצײען, צו דערמוסיקן דאָס אָנערקענען פֿון די רעכט און די פֿרוהײטן, און אַז זי זאָל אָנגעמען מיטלען, סײַ באַצײאָנעלע סײַ אינטערנאַציאָנאַלע, צו פֿאַרזיכערן דאָס אַלױעלטלעכע אָנערקענען און אָפּהײַטן, סײַ צווישן די פֿעלקער פֿון מיטגליד־לענדער, סײַ צווישן די מענטשן װאָס אונטער זיער השפּעה

אָרטיקל 1

יִעדער מענטש װערט געבוירן פֿרז און גלזך אין כָּבֹד און רעכט. יעדער װערט באַשאַפֿן מיט פֿאַרשטאַנד און געװיס; יעדער זאָל זיך פֿירן מיט אַ צװישן אין אַ געמיט פֿון ברודערשאַפט

אָרטיקל 2

יִעדער איז באַרעכטיקט אויף די אַלע רעכט און פֿרוהײטן װאָס שטייען געשריבן אין אָט דער דעקלאַראַציע, נײַט געקוקט אויף װאָסער־ניט־איז אונטערשיד, זאָל זײַן פֿאַלק, הױספֿאַרב, לשון, רעליגיע, פֿאַליטישע אָדער אַנדערע געדאַנקען, נאַציאָנאַלעטעט, קולטור, פֿאַרמאָג, געבורט, אָדער װאָסער־ניט־איז אַנדערן סטאַטוס

.נאָכמער, טאָר נײַט זײַן קיין אונטערשיד צוליב דער פֿאַליטישער, געװעציקער, אָדער אינטערנאַציאָנאַלער לאַגע פֿון דעם לאַנד װער װוּנט, זאָל דאָס לאַנד זײַן אומאָפּהענגיק, אָפהענגיק, אָדער אונטער װאָסער־ניט־איז באַגרענעצטער אונטערשיטעט

אָרטיקל 3

יִעדער האָט רעכט אויף לעבן, פֿרוהײט, און פּערזענלעכער פֿאַרזיכערונג

אָרטיקל 4

.קינעם טאָר מען נײַט האַלטן אין קענעטשאַפֿט צי שקלאַפֿערייַ; דאָס שקלאַפֿערייַ און דער שקלאַפֿן־האַנדל זאָלן זײַן שטרענג פֿאַרבאָטן אין אַלע אַרומען

אָרטיקל 5

.קינעם טאָר מען נײַט פּוהיקן אָדער אױסשטעלן אויף אַ שטראָף װאָס זאָל זײַן אוממענטשלעך, אַחזריותדיק, אָדער דעגראַדירנדיק

אָרטיקל 6

יִעדער האָט אומעטום דאָס רעכט אויף דעם, מען זאָל אים אָנערקענען ווי אַ מענטש לויטן געװען

אָרטיקל 7

.אַלע מענטשן זענען לויטן געװען, און עס קומט אַלע, אַן אונטערשיד, גלזכע שוין לויטן געװען. אַלע זענען באַרעכטיקט אויף אַ גלזכער שוין קעגן װאָסער־ניט־איז דיסקרימינאַציע װאָס זאָל ברעכן דיִג דעקלאַראַציע און קעגן אױפֿרײַבונג און אַז דיסקרימינאַציע

אָרטיקל 8

יִעדער האָט דאָס רעכט אויף צו װענדן זיך צו די געהערדיקע נאַציאָנאַלע געריכטן צוליב װאָסער־ניט־איז אַקטן װאָס האָבן אים אָפּגעװאָנט די גרונטלעכע רעכט װאָס זענען אים באַװיליקט לויט דער קאָנסטיטוציע צי געװען

אָרטיקל 9

.קינעם טאָר מען נײַט אַרביטראַרש אַרעסטירן, האַלטן אין געפֿענגעניש, אָדער פֿאַרשיקן פֿון זײַן לאַנד

אָרטיקל 10

יִעדער האָט אַ רעכט, אין פֿולער גלזכקייט, אויף אַ ייִשרודיקן, עפֿענטלעכן פֿאַרהער פֿון אַן אומאָפּהענגיקן, אומפֿאַרטייִשן געריכט במס גערעכט װערן זענע רעכט און פֿאַראַנטװאָרטלעכקייטן, און װען מען באַטראַכט װאָסער־ניט־איז קרימינעלע באַשולדיקונג װאָס אים פֿאַרװאָרפֿן

אָרטיקל 11

יִעדער װאָס מען באַשולדיקט אין אַ פֿאַרבירען האָט אַ רעכט אויף דעם װאָס מען זאָל אים דן זײַן לזף זכות ביז מען װעט אים געפֿינען שולדיק לויטן געװען אין אַן עפֿענטלעכן פּראָצעס אויף װעלכן זיין האָט אַלע מיטיקע גאַראַנטײַעס און זײַן פֿאַרטידיקונג

.קינעם טאָר מען נײַט געפֿינען שולדיק צוליב װאָסער־ניט־איז אַקט צי דורכלאָז, װאָס מען האָט נײַט גערעכנט פֿאַר קיין נאַציאָנאַלן צי אינטערנאַציאָנאַלן איבערשפּרז װען מ'איז עס באַגאַנגען. מען טאָר אויך נײַט אַרױפֿליען קיין גרעסערע שטראָף אידער די, װאָס איז געװען גילטיק צו דער צוט װען מען איז באַגאַנגען דעם איבערשפּרז

אָרטיקל 12

.קינעם טאָר מען נײַט שטערן די פּרױאַטקייט, די משפּחה, די הויב, אָדער די קאַרעספּאָנדענץ, קיינעמס כָּבֹד צי שם טאָר מען נײַט אָטאָקירן. יעדער האָט אַ רעכט אויף דער שוין פֿון געװען קעגן צעװלכע שטערענישן אָדער אַטאָקעס

אָרטיקל 13

יִעדער האָט אַ רעכט אויף פֿרוהײט פֿון באַװעגונג און װאָגערס צווישן די גרענעצן פֿון יעדער מלוכה

.יִעדער האָט אַ רעכט אויף פֿאַרלאָזן װאָסער־ניט־איז לאַנד, אַרזונגערעכט זײַן אייגן לאַנד, און זיך צוריקקערן אין זײַן אייגן לאַנד

אָרטיקל 14

יִעדער האָט אַ רעכט אויף בעטן און זיך אױסבייזן מיט אַױל פֿון פֿאַרפֿאַלענג און אױסלאַנד

.דאָס דאָזיקע רעכט איז נײַט גילטיק אין פֿאַל פֿון פּראָקורירונגען װאָס קומען לעגנײַטס אַרום פֿון נײַט־פֿאַליטישע פֿאַרבירעכט, אָדער פֿון אַקטן װאָס זענען אַקגען די צילן און פּרינציפֿן פֿון די פֿאָראייניקטע פֿעלקער

אָרטיקל 15

יִעדער האָט אַ רעכט אויף אַ נאַציאָנאַליטעט

.מען טאָר נײַט צונעמען בײַ קיינעם זײַן נאַציאָנאַליטעט אָדער אָפּזאָגן דאָס רעכט איבערצובוטן זײַן נאַציאָנאַליטעט

אָרטיקל 16

.דעװאָקסענע מענער און פֿרויען, נײַט געקוקט אויף פֿאַלק, נאַציאָנאַלעטעט, אָדער רעליגיע, האָבן אַ רעכט אויף מאַן־װײַבן לעבן און אױפֿהאַנדעװען אַ משפּחה. זי זענען באַרעכטיקט אויף גלזכע רעכט בנוגע מאַן־װײַב־לעבן, בשעת זי זענען מאַן און װײַב, און במס צעשיידן זיך פֿון דער זײַענשאַפט

.בלזיט מיט דער פֿרויער און פֿולער הסכמה פֿון חתן און כלה קען מען אָרזן אין זײַענשאַפֿט

.די משפּחה איז דאָס נאָטירקלעכע און גרונטלעכע איינס פֿון דער געװעלשאַפֿט און איז באַרעכטיקט אויף שוין דורך דער געװעלשאַפֿט און דורך דער מלוכה

אָרטיקל 17

יִעדער האָט אַ רעכט אויף פֿאַרמאָגן האָבן־אין־טעסט, אי אַליינס אי אין שותפות מיט אַנדערע

.פֿון קיינעם טאָר מען נײַט אַרביטראַרש אַװעקנעמען זײַן האָבן־גוטס

אַרטיקל 18

יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿרהײַט פֿון טראַכטן, געוויסן, און רעליגיע. דאָס רעכט נעמט אױך אַרױן די פֿרהײַט אויף איבערשטן רעליגיע און גלייבן און די פֿרהײַט, אָדער אַליין אָדער בשותפות מיט אַנדערע, אָדער עפֿענטלעך אָדער ביחידות, אַרױסװױן די רעליגיע אָדער גלייבן דורך לערנען, פּרױקטיק, חלילה, און אפּריכטונגען.

אַרטיקל 19

יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿרהײַט פֿון מיטונג און זיך אויסדריקן, דאָס רעכט נעמט אַרױן פֿרהײַט צו האָבן מיטונגען אָן שטערונגען און צו זוכן, באַקומען, און איבערנעבן אינפֿאָרמאַציע און געדאַנקען דורך װאָסער־ניט־איז מעדיום, ניט געקוקט אויף לאַנדעריינצונן.

אַרטיקל 20

יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿרהײַט פֿון פֿרידלעכער פֿאַרזאַמלונג און פֿאַראייניקונג.

קינעם טאָר מען ניט צווינגן צו װערן אַ מיטגליד פֿון װאָסער־ניט־איז פֿאַרבאַנד.

אַרטיקל 21

יעדער האָט אַ רעכט אויף אָנטייל נעמען אין דער רעגירונג פֿון זײַן לאַנד, אָדער דירעקט אָדער דורך פֿרו אסגעטקליבענע רעפרעזענטאַנטן.

יעדער האָט אַ רעכט אויף גלייבן צוטויט צו די אפּנאַרדננגען און אינסטאַנצן פֿון זײַן לאַנד.

דער ווילן פֿון די באַפֿעלקערונג זאָל זײַן דער גרונט פֿון דער אױטאָריטעט פֿון דער רעגירונג. אַט דער ווילן זאָל זײַן אױסגעדריקט דורך פּערזאָדישע און אמתדיקע װאָלן אין װעלכע עס זאָל זײַן אַן אױנווערסאַלע שטימערעכט, און װעלכע דאַרפֿן געהאַלטן דורך געהיימישן שטימען אָדער גלאַנצערטיקע פּראָצעדורן פֿון דאָרער אָפּשטימונג.

אַרטיקל 22

״אַלן פֿאַרװאָר און איז באַרעכטיקט אויף מקיים זײַן, דורך גאַציאָנאַלער באַמיינונג און אינטערנאַציאָנאַלער מיטאַרבעט, און לאזט דער אָרגאַניזירונג און די רעסורסן פֿון יעדער מלוכה, די רעכט, אי עקאָנאָמישע, אי געוועלשאַפֿטלעכע, אי קולטורעלע, װאָס זײַנען מיטיק פֿאַר זײַן כּבֿוד, װעגן און פֿאַר דער דאָרער אָנטיילונג פֿון זײַן פּערזענלעכקייט.

אַרטיקל 23

יעדער האָט אַ רעכט אויף אַרבעט, אױפֿן פֿרוען אויסקלויב פֿון באַשעפֿטיקונג, אויף ייִשרדיקע און גינציקע אַרבעט־באַדינונגען, און אויף אויך קעגן אַרבעטלעזיקייט.

יעדער, אָן קײן שום דױס־קרימינאַציע, האָט אַ רעכט אויף גלייבן געצאָלט פֿאַר גלחכער אַרבעט.

יעדער װאָס אַרבעט האָט אַ רעכט אויף ייִשרדיקן און גינציקן געצאָלט װאָס זאָל פֿאַרזיכערן אים און זײַן משפּחה אָן עקזיסטענץ װאָס פּאַסט צום מענטשלעכן כּבֿוד, מיט אַ צוגאַב, אױב מיטיק, פֿון אַנדערע מיטלען פֿון געוועלשאַפֿטלעכער פֿאַרדיינענונג.

יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿאַרמיין און װערן אַ מיטגליד פֿון פּראָפֿאַצירען כדי צו פֿאַרטידיקן זײַנע אינטערעסן.

אַרטיקל 24

יעדער האָט אַ רעכט אויף רו און אויף פֿרואַסט, אַרונגענערעכט דאָס רעכט אויף אַ געהעריקער באַגרענעצונג פֿון אַרבעט־שישעהען און פּערזאָדישע באַצאָלעטע װאָקאַציעס.

אַרטיקל 25

פֿון געזונט און װילן פֿון זיך און פֿון דער משפּחה, אונשליסנדיק עסנוואָרג, קליידער, באַהאָנונג, מעדיצינישע פֿאַרזאָרגן, און מיטיקע סאָציאַלע פֿאַרזאָרגן, און אַ רעכט אויף זיכערקייט אין זאָל פֿון אַרבעטלעזיקייט, קראַנקקייט, פֿאַרקריפֿונג, אַלמנהשאַפֿט, טיפֿן עלטער, אָדער פֿעלן פֿון פּרנסה אין אומשטאַנדן װאָס זײַנען אױסער זײַן אָנטיטראַץ.

מאַמעס און קינדער זײַנען באַרעכטיקט אויף באַזונדערן אָפהיט און הילף- אַלע קינדער, צי די מאַמע האָט חתונה געהאַט צי ניט, זאָלן געניסן פֿון דער זעלביקער געוועלשאַפֿטלעכער באַשיצונג.

אַרטיקל 26

יעדער האָט אַ רעכט אויף דערצייונג, דערצייונג זאָל זײַן אומזיסט, לפחות אין די עלעמענטאַרישע און פֿונדאַמענטאַלע סטאַדיעס, עלעמענטאַרע דערצייונג זאָל זײַן אַליגאַנטאַריש, טעכנישע און פֿאַכגענערשע דערצייונג זאָלן ברייט צוגעשטעלט װערן, און העכערע בילדונג דאַרף זײַן צוטויטלעך צו אַלעמען לויטן אַקאַדעמישן ווערט.

וון דער מענטשישער פּערזענלעכקייט און די פֿאַרשטאַרקונג פֿון רעספעקט צו מענטשנרעכט און גרונטלעכע פֿרהײַטן, די דערצייונג זאָל דערמוטיקן פֿאַרשטאַנד, טאָלעראַנץ, און פֿרונדשאַפֿט צווישן אַלע פֿעלקער, ראָסן און רעליגיעזער גרופּעס, און זאָל אונטערשטיצן די אָקטיוויטעטן פֿון די פֿאַראייניקטע פֿעלקער אויף אויסגעהאַלטן שלום.

די עלטערן האָבן אַ רעכט אויף אויסקלויבן אין פֿאַרויס װאָס פֿאַר אַ דערצייונג זייערע קינדער זאָלן באַקומען.

אַרטיקל 27

יעדער האָט אַ רעכט באַטייליקן זיך אויף אַ פֿרוען אױפֿן אין דעם קולטורעלן לעבן פֿון דער קהילה, הנאה האָבן פֿון קונץ, און האָבן אַ חלק אין װיסנשאַפֿטלעכע אָװאַנסירונגען און אירע גענעפֿטן.

יעדער האָט אַ רעכט אויף דער באַשיצונג פֿון זײַנע מאָראַלישע און פֿאַנאַזיעלע אינטערעסן װאָס קומען אַרויס פֿון זײַן אויסגשאַפֿטלעכער, ליטעראַרישער, אָדער קינצלעכער פּראָדוקציע.

אַרטיקל 28

יעדער האָט אַ רעכט אויף אַ געוועלשאַפֿטלעכער און אינטערנאַציאָנאַלער אָרדנונג מיט װעלכער די רעכט און פֿרהײַטן פֿאַרציכנט אין אַט דער דעקלאַראַציע זאָלן האָבן אַ פֿולשטענדיקן קיום.

אַרטיקל 29

יעדער האָט חובֿות צו דער געוועלשאַפֿט װאָס נאָר אין איר קען זיך פֿרו און פֿולשטענדיק אָנטיילנען זײַן פּערזענלעכקייט.

ײַטן, זאָל יעדער זײַן באַגרענעצט בלויז אויף װיל די געזעץ זאָל באַשטימען כדי די רעכט און פֿרהײַטן פֿון אַנדערע מענטשן זאָלן איר באַקומען פּאַסיקע רעספעקט און כּבֿוד, און צוליב די ייִשרדיקע פֿאַדערונגען פֿון מאָראַלישיקייט, פֿון עפֿענטלעכער אָרדנונג, און פֿון אַלעגיימינעם װילן װאָס זײַנען גלייטיק אין אַ דעמאָקראַטישער געוועלשאַפֿט.

אין קײן שום פֿאַל טאָר מען זיך ניט אויסניצן מיט דיִאָ רעכט און פֿרהײַטן אין קעגנשטעל צו דיִ צילן און פּרינציפּן פֿון די פֿאַראייניקטע פֿעלקער.

אַרטיקל 30

״דאָזיקער דעקלאַראַציע טאָר מען ניט טוטשן מיט דער אַמפּליקאַציע, אָן װאָסער־ניט־איז מלוכה, גרופּע, צי מענטש האָט אַ רעכט אויף פֿאַרגעמען זיך מיט װאָסער־ניט־איז אָקטיוויטעט, אָדער אספֿירן װאָסער־ניט־איז אָקט, װאָס איז געצילט אויף דער צעשטערונג פֿון װעלכ־ניט־איז פֿון די רעכט און פֿרהײַטן װאָס זײַנען פֿאַרציכנט דאָ אויבן.

איבערגעזעצט: רפֿאל לינקל, שלום בערגער, 1998